

2017-11-01

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2017/888

Kommunstyrelsen

Underlätta för småbarnsföräldrar att vara förtroendevalda

Politikerinitiativ den 2 oktober 2017 av Hans Peters (C)

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar redovisningen av förtroendevaldas nuvarande rätt till ersättning för barntillsyn respektive tjänsten *omsorg på obekvämtid*.
2. Kommunstyrelsen hemställer till utbildningsnämnden att utreda frågan om förtroendevalda kan omfattas av tjänsten *omsorg på obekvämtid*.
3. Kommunstyrelsen ger stadsledningskontoret i uppdrag att förenkla rutinerna kring de förtroendevaldas möjlighet att begära ersättning för barntillsyn enligt *Reglemente för de förtroendevalda*.

Politikerinitiativet är därmed färdigbehandlat.

Sammanfattning

Av politikerinitiativet framgår att flera förtroendevalda har uttryckt svårigheter att kombinera sitt förtroendeuppdrag med att vara småbarnsföräldrar, särskilt svårt är det för dem där den ena föräldern arbetar på kvällar eller för de föräldrar som är ensamstående. Idag har de förtroendevalda rätt till ersättning för kostnader för barntillsyn som har uppkommit till följd av deltagande i sammanträden eller motsvarande. I politikerinitiativet föreslås att de förtroendevalda ska omfattas av *omsorg på obekvämtid* som kommunen erbjuder för dem som förvärvsarbetar kvällar, nätter och helger. Sammantaget bedöms de förtroendevaldas nuvarande rätt till ersättning för barntillsyn vara förmånlig genom den inte är begränsad på så sätt att övriga i hushållet också behöver arbeta samtidigt, det krävs ingen större administration att begära ersättning samt att ersättningen som huvudregel bedöms täcka den förtroendevaldas faktiska kostnad. Men med hänsyn till att ingen förtroendevald har nyttjat sin rätt till ersättning för kostnader för barntillsyn under 2017 finns det skäl att göra översyn av systemet i syfte att underlätta för de förtroendevalda att kombinera förtroendeuppdraget med familjeliv. Det föreslås därför att kommunstyrelsen ska hemställa till utbildningsnämnden att utreda frågan om förtroendevalda kan omfattas av systemet *omsorg på obekvämtid*. Samtidigt föreslås att stadsledningskontoret ska ges i uppdrag att

förenkla rutinerna kring de förtroendevaldas möjlighet att begära ersättning för barntillsyn enligt *Reglemente för de förtroendevalda*.

Förslaget i politikerinitiativet

Flera förtroendevalda från olika partier har uttryckt svårigheter att kombinera sitt förtroendeuppdrag med att vara småbarnsföräldrar. Extra svårt är det för dem där den ena föräldern arbetar på kvällar eller för de föräldrar som är ensamstående. Nacka erbjuder tjänsten *omsorg på obehövlig tid* för de som förvärvsarbetar kvällar, nätter och helger. Förtroendeuppdrag är inte förvärvsarbete och därmed kan förtroendevalda inte nyttja tjänsten *omsorg på obehövlig tid*. Det är önskvärt att samma system gäller för förtroendevalda som för de som förvärvsarbetar. I politikerinitiativet föreslås därför följande:

- Att kommunstyrelsen beslutar om översyn och eventuell regelförändring så även förtroendevalda kan ingå i systemet *omsorg på obehövlig tid*.

Ärendet

Förtroendevaldas rätt till barntillsyn

Av kommunallagen framgår att förtroendevalda med barn som har behov av tillsyn har rätt till skäligen ersättning för kostnader för barntillsyn som uppkommer när de fullgör sina uppdrag. Kommunfullmäktige har därför i *Reglemente för de förtroendevalda* bestämt att förtroendevalda har rätt till ersättning för kostnader för barntillsyn som har uppkommit till följd av deltagande i sammanträden eller motsvarande. Barntillsynen avser barn som under kalenderåret inte hunnit fylla 10 år. Om särskilda skäl föreligger kan ersättning betalas även för äldre barn. Ersättningen uppgår för närvarande till maximalt 300 kronor per timme vid uppvisande av kvitto eller faktura. Syftet med ersättningen är att göra det möjligt för förtroendevalda att kombinera förtroendeuppdraget med familjeliv.

Vid en övergripande sökning kan det konstateras att kostnaden för att anlita barnvakt uppgår till cirka 175-230 kronor med rutavdrag. Om rätt till rutavdrag inte föreligger fördubblas kostnaden. Ingen förtroendevald har dock begärt ersättning för kostnad för barntillsyn hitintills under år 2017. De få förtroendevalda som har kontaktat kommun för att fråga och eventuellt begära ersättning har anlitat en anhörig eller bekant och har därför inte kunnat styrka kostnaden genom kvitto eller faktura.

Demokratiutredningen

Av demokratiutredningen framgår bland annat att det finns svårigheter att kombinera ett föräldraskap och ett politiskt förtroendeuppdrag och att kommuner kan underlätta för förtroendevalda med barn i behov av tillsyn genom att besluta om mer generösa regler för förskola och barnomsorg. En åtgärd som skulle kunna vara värdefull för förtroendevalda med barn under sex år är att ändra på bestämmelserna om rätt till förskola respektive barnomsorg. När det gäller möjligheten och omfattningen av att ha barn i förskolan har de flesta kommuner begränsningar som är satta till föräldrarnas arbetstider.¹

¹ SOU 2016:5 – Låt fler forma framtiden, del A, sid. 273

Omsorg på obekväm tid i Nacka kommun

Kommunerna är inte skyldiga, men ska enligt skollagen sträva efter, att erbjuda barnomsorg på obekväma tider i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars arbete och familjens situation i övrigt.

Nacka kommun erbjuder barnomsorg dygnet runt för barn i åldern 1-13 år för de familjer som på grund av sitt arbete har behov av omsorg på kvällar, nätter och helger. Omsorgen ges i barnets hem av en person som anställs av Nacka kommun. Den enskilde kan ansöka om *omsorg på obekväm tid* om hen är ensamstående och arbetar på obekväm arbetstid, eller är sammanboende och båda arbetar samtidigt på obekväm arbetstid. Med sammanboende menas personer som är folkbokförda på samma adress oavsett om båda är vårdnadshavare till barnet. Om den enskilde uppfyller kriterierna och därmed beviljas *omsorg på obekväm tid* får hen komma med förslag på barnskötare som kommunen då anställer. Kommunen är dock behjälplig i rekryteringsförfarandet. En vårdnadshavare som använder den här tjänsten betalar alltid maxbelopp för barnomsorg, oavsett hur många timmar hen behöver dagtid för sitt förvärvsarbete.

Skillnaden mellan de båda systemen

Frågan är därför vad skillnaden är mellan de förtroendevaldas rätt till ersättning för barnomsorg jämfört med ”*omsorg på obekväm tid*” som kommunen erbjuder till de som förvärvsarbetar.

Som redogjorts ovan har de förtroendevalda rätt till ersättning för kostnader för barntillsyn som har uppkommit till följd av deltagande i sammanträden eller motsvarande. Rätten till ersättning är inte villkorad genom att de övriga medlemmarna i hushållet även behöver förvärvsarbete samtidigt för att den förtroendevalda ska ha rätt till ersättning. Låt säga att Kalle är förtroendevald i en nämnd i Nacka kommun och ska delta i ett nämndsammanträde på kvällen. Hans sambo ska inte arbeta, men är däremot uppbokad för ett privat åtagande. Trots att Kalles sambo inte ska förvärvsarbete har Kalle rätt att anlita en barnvakt och få ersättning för denna kostnad från kommunen. Kalle behöver dock styrka denna kostnad genom att uppvisa kvitto eller faktura.

Om Kalle istället omfattades av kommunens ”*omsorg på obekväm tid*” skulle han behöva ge in en ansökan till kommunen. Till ansökan behöver han bifoga intyg och schema över tiderna för förtroendeuppdraget. Han skulle även behöva inge arbetsgivarintyg och arbetsschema för sin sambos räkning. Utbildningsnämnden skulle därefter pröva om det föreligger behov av *omsorg på obekväm tid* utifrån att Kalle och hans sambo arbetar samtidigt. Som redogjorts ovan betalar en vårdnadshavare alltid maxbelopp för barnomsorg om man nyttjar tjänsten *omsorg på obekväm tid*. Det innebär att Kalles avgift till kommunen för barnomsorg skulle eventuellt påverkas om hans förtroendeuppdrag omfattades *omsorg på obekväm tid* - förutsatt att han inte redan betalar maxbelopp.² Kalles avgift skulle alltså komma att bli högre om

² <https://www.nacka.se/forskola-skola/forskola-och-pedagogisk-omsorg/avgifter/>

han har sitt barn på förskolan mindre än 40 timmar per vecka eller om han har ett större barn utan eftermiddagsomsorg.

Stadsledningskontorets bedömning

Sammantaget bedöms de förtroendevaldas nuvarande rätt till ersättning för barntillsyn vara förmånlig genom den inte är begränsad på så sätt att övriga i hushållet också behöver arbeta samtidigt. Förutsatt att den förtroendevalda har rätt till rutavdrag bedöms kommunens ersättning om 300 kronor per timme täcka den faktiska kostnaden för barntillsyn. Det krävs inte någon större administration av den förtroendevalda att begära ersättning – annat än att kostnaden ska styrkas genom kvitto eller faktura.

Om de förtroendevalda ska omfattas av kommunens ”*omsorg på obekvämtid*” kommer det medföra utökad administration för både kommunen – som ska handlägga ansökan och kontrollera uppgifter – samt för den förtroendevalda som ska inge ansökan. Den förtroendevalda kommer eventuellt också behöva betala en högre avgift för barnomsorg till kommunen. Ett gemensamt system kommer dock att upplevas enklare i vardagen för de förtroendevalda som redan förvärvsarbetar på obekväma tider och därmed redan har rätt till *omsorg på obekvämtid*. Det är också rimligt att anta att många ut av de förtroendevalda, som i egenskap av förvärvsarbetare, har *omsorg på obekvämtid* även har behov av barntillsyn utifrån sitt förtroendeuppdrag. Detta eftersom övriga vuxna i den förtroendevaldes hushåll förvärvsarbetar på kvällstid och därför inte kan ta hand om barnet. Ett gemensamt system kan också upplevas som enklare och tryggare för den förtroendevalda genom att hen kan välja en anhörig som anställs av kommunen som barnskötare. Men med hänsyn till att ingen förtroendevald har nyttjat sin rätt till ersättning för kostnader för barntillsyn under 2017 finns det skäl att göra översyn av systemet i syfte att underlätta för de förtroendevalda att kombinera förtroendeuppdraget med familjeliv. Det föreslås därför att kommunstyrelsen ska hemställa till utbildningsnämnden att utreda frågan om förtroendevalda kan omfattas av systemet *omsorg på obekvämtid*. Som framgår ovan bedöms de förtroendevaldas nuvarande rätt till ersättning för barntillsyn vara förmånlig. Trots detta har ingen begärt ersättning för 2017. Mot denna bakgrund föreslås att stadsledningskontoret ska ges i uppdrag att förenkla rutinerna kring de förtroendevaldas möjlighet att begära ersättning för barntillsyn enligt *Reglemente för de förtroendevalda*.

Ekonomiska konsekvenser

Om de förtroendevalda skulle omfattas av *omsorg på obekvämtid* skulle det medföra en utökad administration för kommunen genom handläggning och beslut av ansökan. Kostnaden skulle variera mellan uppskattningsvis 900-2300 kronor per ärende/år, beroende på ansökans omfattning och komplexitet. Kommunens timkostnad i övrigt för *omsorg på obekvämtid* jämfört med ersättning för barntillsyn enligt reglementet bedöms vara likvärdiga. Kostnaden för *omsorg på obekvämtid* kommer att öka för kommunen om en förändring av systemet medför att någon förtroendevald nyttjar sig av tjänsten.

Konsekvenser för barn

Oavsett system är syftet med barntillsyn att göra det möjligt för förtroendevalda att kombinera förtroendeuppdraget med familjeliv. Barnen ska var väl omhändertagna när föräldrarna arbetar med sitt förtroendeuppdrag. Att ha välfungerade system för *omsorg på obekvämtid* bedöms därför vara viktigt ur ett barnperspektiv.

Bilaga

1. Politikerinitiativ *"Underlätta för småbarnsföräldrar att vara förtroendevalda"*

Helena Meier
Stadsjurist
Stadsledningskontoret

Sidrah Schaider
Kommunjurist
Juridik- och kanslienheten